

MOGELIJKHEDEN OM INVESTERINGEN IN TONG- EN SCHOLQUOTA TERUG TE VERDIENEN

November 1995

L27-548
C

REFERAAT

MOGELIJKHEDEN OM INVESTERINGEN IN TONG- EN SCHOLQUOTA TERUG TE VERDIENEN

Davidse, W.P., G. Beijert

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1995

Mededeling 548

ISBN 90-5242-317-2

31 p., tab., bijl.

In de kottervisserij is sinds 1988 in belangrijke mate geïnvesteerd in individuele tong- en scholquota. In sommige jaren werd zelfs meer in quota dan in schepen geïnvesteerd.

In dit rapport wordt onderzocht onder welke omstandigheden deze investeringen rendabel kunnen zijn. Het blijkt dat aankoop van alle rechten voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk (zo'n 100 ton tong en 300 ton schol) tegen de geldende marktprijzen nooit rendabel kan worden gemaakt.

Deze hoge prijzen kunnen alleen worden terugverdiend in geval van aankoop van een aanvullend quotum. Dan behoeven de kosten van het schip niet meer te worden gedekt uit de extra opbrengsten zodat de marge voor het dekken van de investeringslasten dan veel groter is. Het rapport laat zien wat de gekapitaliseerde waarde is van deze investeringen in aanvullende quota. Tenslotte wordt gerapporteerd hoeveel jaar het vergt om deze investeringen terug te verdienen.

Visserij/Bedrijfsresultaten/Investerings/Visquota

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Davidse, W.P.

Mogelijkheden om investeringen in tong- en scholquota terug

te verdienen / W.P. Davidse, G. Beijert. - Den Haag :

Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO). - Tab. -

(Mededeling / Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO) ;
no. 548)

ISBN 90-5242-317-2

NUGI 835

Trefw.: visserij ; quotering / visserij ; bedrijfsresultaten

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

INHOUD

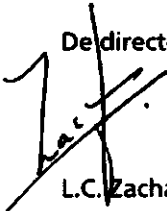
	Blz.
WOORD VOORAF	5
SAMENVATTING	7
1. INLEIDING	9
2. PROBLEEMSTELLING	10
3. METHODE VAN ONDERZOEK	11
4. HET EFFECT VAN INVESTERINGEN IN TONG- EN SCHOL- QUOTUM OP DE RENTABILITEIT	13
4.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum	13
4.2 Kopen van een schip met volledig quotum	14
5. DE FINANCIERING VAN QUOTA-INVESTERINGEN	16
5.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum	16
5.2 Kopen van een schip met volledig quotum	17
6. DE GEKAPITALISEERDE WAARDE VAN INDIVIDUELE TONG- EN SCHOLQUOTA	18
6.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum	18
6.2 Kopen van een schip met volledig quotum	19
6.3 Terugverdienperiode	21
7. EFFECTEN VAN QUOTADALINGEN	23
7.1 Algemeen	23
7.2 Effecten op de rentabiliteit en financiering	23
7.3 Effecten op de gekapitaliseerde waarde	26
BIJLAGEN	29
1. Effect van quota-aankopen op netto-resultaat en netto-kasstroom	30
2. Aanverwante literatuur	31

WOORD VOORAF

Sinds 1 november 1993 wordt bij de afdeling Visserij van LEI-DLO een onderzoek verricht naar verschillende aspecten van vangstrechten in de visserij. Dit onderzoek, "Effects of Property Rights on the Fishing Industry and their effectiveness for Fisheries Management Policy", gebeurt in het kader van het EU "AIR"-programma voor wetenschappelijk onderzoek. LEI-DLO coördineert dit AIR-project dat wordt uitgevoerd in samenwerking met instituten in Denemarken en Groot-Brittannië. Effecten van investeringen in vangstrechten op de winstgevendheid van kottersbedrijven is één van de onderdelen van dit onderzoek.

Als afstudeeropdracht voor haar studie aan de HEAO te Alkmaar heeft Gretha Beijert deze effecten van investeringen in vangstrechten geanalyseerd, onder begeleiding van haar bedrijfsmentor W.P. Davidse. De inhoud van dit rapport is een beknopte weergave van het verslag van genoemde afstudeeropdracht. Voorts zijn in dit rapport effecten van veranderde omstandigheden in 1995, zoals een lager Nederlands scholquotum en een wat lagere gasolieprijs, toegevoegd aan de resultaten van de afstudeeropdracht.

Den Haag, november 1995

De directeur,

L.C. Zachariasse

SAMENVATTING

In de Nederlandse kottervisserij worden sinds 1988 belangrijke investeringen gedaan in individuele tong- en scholquota. In sommige jaren (1990 en 1991) overtroffen deze investeringen zelfs die in schepen, gezien voor de sector als geheel.

Voor de afzonderlijke bedrijven varieerden de investeringen in quota in 1992 en 1993 van gemiddeld f 320.000,- voor de groep 261-300 pk Noord tot f 780.000,- voor de categorie 1.501-2.000 Noord. Dit betreft het aankopen van quota door bedrijven die al beschikten over een tong-/scholquotum.

In hoeverre kunnen deze investeringen worden terugverdiend met de extra opbrengsten die voortvloeien uit het gekochte quotum?

Uit een analyse op basis van de gemiddelde bedrijfsresultaten in 1993 blijkt dat de gebruiksduur van het quotum hiervoor doorslaggevend is. Wanneer wordt uitgegaan van 8 jaar, met het oog op de mogelijke herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2002, dan blijkt dat voor alle onderzochte pk-groepen de quota-investeringen verliesgevend zijn. Voor de grotere kotters is een termijn van 9 à 10 jaar nodig om de investering in het bijgekochte quotum terug te verdienen. Kleinere, 300 pk-kotters, hebben 12 à 15 jaar nodig om deze investering terug te verdienen.

Het jaar 1993 lijkt een geschikt jaar voor deze analyse omdat de bedrijfsresultaten in dat jaar het midden hielden tussen goede en slechte jaren. Bij het berekenen van deze terugverdienperioden is uitgegaan van de bruto-marge voor het extra quotum, dat wil zeggen het verschil tussen de extra besomming en de variabele kosten.

De aankoop van een volledig quotum tegen de geldende marktprijs is niet rendabel te maken. Voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk gaat het dan om een investering van bijna 8,3 miljoen gulden voor een (gemiddeld) quotum van ruim 100 ton tong en 300 ton schol. Bij bedrijfsovername in familieverband hoeft niet (altijd) tegen een dergelijk hoog bedrag te worden afgerekend. De versoepelde fiscale bepalingen bij bedrijfsovername in familieverband, die ook voor de landbouw gelden, zijn dan ook essentieel voor de continuïteit in de kottervisserij.

Voor beide investeringssituaties, het aankopen van een quotum en het kopen van een volledig quotum, is ook nog de gekapitaliseerde waarde van het quotum berekend. Voor een 1.501-2.000 pk-kotter varieert deze waarde voor het bijgekochte quotum van f 71,10 per kg tongquotum bij een gebruiksduur van 8 jaar tot f 151,00 bij een onbeperkte gebruiksduur. Voor een volledig quotum is deze waarde aanzienlijk lager omdat dan ook de vaste kosten van het schip aan het quotum worden toegerekend. In dat geval varieert de

gekapitaliseerde waarde van f 10,10 tot f 23,90 per kilogram tongquotum, eveneens voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk. Voor een bestaand bedrijf ligt deze waarde voor een gemiddeld quotum wat lager omdat meer belasting betaald moet worden; de ramingen op basis van 1993 komen dan uit op f 4,75 tot f 13,50 per kilogram tongquotum.

Quotadalingen in 1995 betekenen dat individuele quota die in het verleden zijn gekocht zijn verlaagd met 6% voor tong en 27,7% voor schol. Dat betekent een besommingsdaling met ongeveer 15% en een toename van het netto-verlies met zo'n f 11.500,-, uitgaande van een gemiddeld bijgekocht quotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter en een afschrijvingsduur van acht jaar.

Op basis van het gehele quotum voor een dergelijke kotter kan een positief netto-resultaat in 1994 van f 180.000,- door de quota-dalingen in 1995 omslaan in een netto-verlies van ruim f 100.000,-. Daarbij is dan wel verondersteld dat het quotum in 1994 werd volgevestigd. Een laag blijvende gasolieprijs in 1995 zou dit enigszins kunnen compenseren omdat dit op jaarbasis een kostenverlaging van ongeveer f 50.000,- betekent ten opzichte van het prijsniveau in 1993/1994.

Bij de quota van 1995 is geen winstgevende exploitatie mogelijk voor een doorsnee boomkorkotter, zodat het quotum als geheel in feite geen gekapitaliseerde waarde heeft.

1. INLEIDING

De Nederlandse visserij kent sinds 1976 individuele vangstrechten voor tong en schol. Aan het eind van elk jaar wordt aan ondernemers in de visserij een document uitgereikt waarop de hoeveelheid tong en schol is vermeld die in het volgende jaar mag worden gevangen. Dit document wordt uitgereikt aan ondernemers die reeds in het bezit zijn van zo'n document. Hiermee wordt het Nederlandse gedeelte van de Total Allowable Catch (TAC), 22.570 ton tong en ongeveer 50.000 ton schol in 1995, verdeeld onder rechthebbende ondernemers. Deze (verhandelbare) tong- en scholcontingenten vormen het belangrijkste vangstrecht in de Nederlandse visserij.

In 1988 trad een sterke prijsstijging op van de tong- en scholcontingenten als gevolg van een belangrijke verscherping van het controlebeleid. De prijzen van de contingenten stegen van f 10-15 per kg tongquotum naar een niveau van f 100-120. Sinds 1993 is dit prijsniveau weer wat lager (f 70-95 per kilogram tongquotum).

In veruit de meeste gevallen werd een gedeelte van een contingent gekocht van ondernemers die de visserij verlieten, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de saneringsregeling; in een aantal gevallen werd een betrekkelijk klein contingent gekocht van kottereigenaren die zich volledig gingen specialiseren op de rondvis-visserij.

Door de hoge prijzen leidden de aankopen van tong- en scholhoeveelheden tot min of meer hoge investeringen. Op basis van de hoeveelheden die in 1993 werden gekocht varieerden de investeringsbedragen van gemiddeld f 325.000,- voor de 300 pk-kotters tot zo'n f 750.000,- voor de 2000+ pk-kotters.

Kunnen deze investeringen in tong-/scholcontingenten worden terugverdiend met de (extra) opbrengsten die ermee kunnen worden behaald? Het beantwoorden van deze vraag is één van de doelstellingen van eerder genoemd EU-"AIR"-project. De afstudeeropdracht van Gretha Beijert was gewijd aan dit onderwerp en de resultaten ervan zijn weergegeven in de hoofdstukken 4-6 van dit rapport. In hoofdstuk 7 worden de effecten van de quota-verlagingen in 1995 op de bedrijfsresultaten weergegeven.

2. PROBLEEMSTELLING

De vraag waarmee de inleiding van dit rapport eindigt, "Kunnen investeringen in tong-/scholcontingenten worden terugverdiend?", is opgesplitst in drie deelvragen:

- 1) Wat is het effect van investeringen in individuele tong- en scholcontingenten op de rentabiliteit van kottbedrijven?
- 2) Onder welke voorwaarden zijn deze investeringen financierbaar?
- 3) Wat is de huidige waarde van een tong- en scholcontingent op basis van de toekomstige kasstromen die eruit voort kunnen vloeien?

De hoofdstukken 4-6 bevatten de antwoorden op elk van deze drie vragen.

3. METHODE VAN ONDERZOEK

Het uitgangspunt bij dit onderzoek vormen de gemiddelde bedrijfsresultaten van de groep 1.501-2.000 pk-kotters met noordelijke thuishavens in het jaar 1993. De uitkomsten van deze analyse zijn ook representatief voor de kotters van deze grootte uit zuidelijke thuishavens. De categorie 1.501-2.000 pk levert een belangrijke bijdrage (30%) van de totale besomming van de kottervisserij. Ter vergelijking zijn in bijlage 1 de uitkomsten van andere pk-groepen opgenomen.

De gemiddelde opbrengsten en kosten van de 1.501-2.000 pk-kotters vormen één van de resultaten van de LEI-DLO-bedrijfsboekhouding voor de visserij. Voor het jaar 1993 zijn de gemiddelde opbrengsten en kosten van 1.501-2.000 pk (maatschap Noord) gebaseerd op een steekproef van 14 kotters uit een totaal van 53 schepen.

De investeringen in tong- en scholcontingenten zijn bij dit onderzoek in twee categorieën verdeeld:

- 1) aankoop van een tong-/scholquotum door een ondernemer die al in het bezit is van zo'n quotum; doel is in dit geval een betere benutting van de vangstcapaciteit van het schip, c.q. het vermijden van hoge boetes bij aanlandingen van tong- en scholhoeveelheden boven het in het bezit zijnde quotum (variant "bijkopen van quotum");
- 2) aankoop van een quotum door een ondernemer die een kotterbedrijf wil starten c.q. wil overnemen. In deze gevallen zal ook een (tweedehands) schip worden gekocht, zo is verondersteld (variant "volledig quotum").

In het eerste geval zal de hoeveelheid quotum die wordt gekocht aanzienlijk lager zijn dan in het tweede geval omdat, samen met anderen, een gedeelte wordt gekocht van een quotum van een ondernemer die, in de meeste gevallen, de visserij verlaat.

De hoeveelheid die in het eerste geval wordt (bij)gekocht is gebaseerd op de gemiddelde aankopen in 1993, afgeleid uit de lijsten met contingenthouders van het ministerie van LNV. Voor het tweede geval is verondersteld dat een volledig quotum wordt gekocht gelijk aan een gemiddeld tong-/scholquotum in 1993 voor de 1.501-2.000 pk-groep.

Er is voorts uitgegaan van een prijs van 60 gulden per kilogram/tongcontingent en 7 gulden per kg/scholcontingent, het gemiddelde prijsniveau in 1993 volgens registraties in de bedrijfsboekhouding van LEI-DLO.

Bij de rentabiliteitsberekening in hoofdstuk 4 is ervan uitgegaan dat het gekochte quotum in 8 jaar wordt afgeschreven 1). Dit is een bedrijfseconomische afschrijving die is gebaseerd op een mogelijke verandering in de waarde van de quota in 2002, wanneer er veranderingen zouden kunnen komen in het Gemeenschappelijk EU-visserijbeleid. Overigens kan dit een wat pessimistische benadering zijn omdat het mogelijk is dat de individuele quota hun waarde behouden. In het gunstigste geval zou er helemaal niet afgeschreven behoeven te worden op de quota.

Voor de variant "bijkopen van quotum" is verondersteld dat de extra hoeveelheid met het bestaande schip kan worden opgevist. Tegenover de extra opbrengst die wordt behaald met het gekochte quotum staan dan alleen de (semi-)variabele kosten die hieraan kunnen worden toegerekend.

Een uitvoeriger beschrijving van de methode van onderzoek is opgenomen in het eerder genoemde HEAO-afstudeerverslag "Mogelijkheden om investeringen in tong en scholquota terug te verdienen " van Gretha Beijert.

1) In fiscaal opzicht wordt afgeschreven in vijf jaar en met ingang van 1995 in 8 jaar.

4. HET EFFECT VAN INVESTERINGEN IN TONG- EN SCHOLQUOTUM OP DE RENTABILITEIT

4.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum

Tabel 4.1 geeft het gemiddeld netto-resultaat voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk vóór en na het bijkopen van een tong-/scholquotum; de uitgangspunten voor deze ramingen zijn de volgende:

- gemiddelde opbrengsten en kosten voor de groep 1.501-2.000 pk, maatschap Noord;
- bijgekochte hoeveelheid: 6.740 kg tong en 15.200 kg schol, gemiddeld bijgekocht in 1993;
- prijs van het gekochte quotum: f 60,- per kilogram tong en f 7,- per kilogram schol;
- investering: f 510.800,-
- bedrijfseconomische afschrijvingsduur gekocht quotum: 8 jaar;
- berekende rente: 7,5% over het gemiddeld geïnvesteerde vermogen;
- prijs van de extra aangevoerde tong: f 13,12/kg; schol f 3,23/kg (gemiddelde prijzen 1994);
- de besomming per zeedag voor de bijgekochte hoeveelheid tong en schol is gelijk aan de besomming per zeedag in 1993, met andere woorden het aantal zeedagen neemt toe in dezelfde verhouding als de besomming toeneemt door het extra quotum;
- het gekochte quotum leidt tot een evenredige verhoging van de vangst van andere soorten zoals tarbot, kabeljauw en dergelijke.

Tabel 4.1 Raming van het gemiddeld netto-resultaat in 1994, voor een bijgekochte hoeveelheid tong-/scholquotum, situatie voor een 1.501-2.000 pk-kotter (gulden)

	Gemiddeld 1993 (1)	Inclusief bijgekocht quotum (2)	Bijgekocht quotum (1-2)
Bruto-besomming	2.367.900	2.528.900	161.000
Uitgaafkosten exclusief deellonen	1.186.500	1.238.300	51.800
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	583.500	626.100	42.600
Afschrijving en rente	672.400	755.400	83.000
Totale kosten	2.442.400	2.619.800	177.400
Netto-resultaat	-74.500	-90.900	-16.400

Tabel 4.1 geeft de situatie weer in 1994 van een "doorsnee" kottereigenaar die een schip heeft in de klasse 1.501-2.000 pk en die in 1993 een hoeveelheid quotum heeft bijgekocht.

De bijgekochte hoeveelheid tong-/scholquotum leidt tot een verslechtering van het netto-resultaat in 1994. Dat komt vooral door de hoge afschrijvingskosten die voor de bijgekochte hoeveelheid is berekend. De investering in het quotum kan dus niet in 8 jaar, de afschrijvingsduur, worden terugverdiend. Zoals al in hoofdstuk 3 werd gesteld is een afschrijvingsduur van 8 jaar voor een quotum wellicht wat kort; denkbaar is dat het quotum zijn waarde behoudt, waardoor in het gunstigste geval niet afgeschreven behoeft te worden. Het quotum is dan eigenlijk een zelfde soort produktiemiddel als de grond voor een boer. In dat geval zouden er alleen rentekosten zijn waardoor het netto-resultaat voor het bijgekochte quotum uitkomt op f 47.500,- voor het bijgekochte quotum in plaats van negatief 16.400.

De netto-resultaten van andere pk-groepen zijn in bijlage 1 weergegeven.

4.2 Kopen van een schip met volledig quotum

De uitgangspunten zijn in principe dezelfde als in paragraaf 4.1, met als verschil de aankoop van een grotere hoeveelheid tong-/scholquotum: 103.050 kg tong en 301.260 kg schol de gemiddelde quota voor de pk-groep 1.501-2.000 in 1993. Dit leidt tot een investering van bijna f 8,3 miljoen, uitgaande van de quotumprijzen genoemd in 4.1.

Tabel 4.2 Raming van het gemiddeld netto-resultaat in 1994 bij aankoop van een volledig quotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter (gulden)

Bruto-besomming	2.722.100
Uitgaafkosten exclusief deellonen	1.153.500
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	715.400
Afschrijving en rente *)	2.019.900
Totale kosten	3.888.800
Netto-resultaat	-1.166.700

*) Het gekochte quotum wordt in 8 jaar afgeschreven.

Tabel 4.2 geeft de doorsneesituatie weer voor een startende ondernemer in de kottervisserij, die een tweedehands schip in de categorie 1.501-2.000 pk zou kopen met bijbehorend quotum. Het hoge netto-verlies wijst uit dat een periode van 8 jaar veel te kort is om de investering in het quotum terug te verdienen. In feite is er helemaal geen ruimte om op het quotum af te schrijven

omdat het netto-resultaat, dat wil zeggen het saldo na aftrek van alle kosten van het schip, te laag is om zelfs maar de rentekosten van het quotum te dekken.

De netto-resultaten voor de andere pk-groepen zijn, in geval van koop van een volledig quotum, eveneens sterk negatief.

5. DE FINANCIERING VAN QUOTA- INVESTERINGEN

5.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum

Er wordt verondersteld dat de aankoop van 6.700 kg tong en 15.200 kg schol (paragraaf 4.1) gedeeltelijk wordt gefinancierd met vreemd vermogen. In feite is dit alleen mogelijk wanneer het schip voldoende overwaarde heeft boven het reeds aangetrokken vreemd vermogen. Behalve de uitgangspunten genoemd in paragraaf 4.1 is nog van de volgende veronderstellingen uitgegaan:

- voor de quotuminvestering ad f 510.800,- wordt f 306.500,- extra vreemd vermogen aangetrokken;
- deze schuld wordt in 8 jaar afgelost;
- de te betalen rente bedraagt 8,5%.

Tabel 5.1 Raming van de gemiddelde netto-kasstroom in 1994 voor een bijgekochte hoeveelheid tong-/scholquotum, situatie voor een 1.501-2.000 pk-kotter (gulden)

	Gemiddeld 1993 (1)	Inclusief bijgekocht quotum (2)	Bijgekocht quotum (1-2)
Bruto-besomming	2.367.900	2.528.900	161.000
Uitgaafkosten exclusief deellonen	1.186.500	1.238.300	51.800
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	583.500	626.100	42.600
Aflossing en rente	590.800	642.100	51.300
Totale uitgaven	2.360.800	2.506.500	145.700
Netto-kasstroom	7.100	22.400	15.300 *)

*) Rekening houdend met het belastingvoordeel (f 23.000,-) als gevolg van de afschrijving op het gekochte quotum (in 5 jaar) wordt de netto-kasstroom in de laatste kolom f 38.300,-.

Tabel 5.1 verschilt in zoverre van tabel 4.1 dat de afschrijving en (berekenende) rente zijn vervangen door de aflossing op de extra lening en de (betaalde) rente. In het bijzonder de aflossing is lager dan de afschrijving op het gekochte quotum, waardoor de netto-kasstroom positief uitkomt. Dat betekent

dat de extra opbrengst, behaald met het gekochte quotum, voldoende is om de aangetrokken lening binnen 8 jaar af te lossen.

Vooraf wanneer het belastingvoordeel wordt meegerekend, is de aankoop van een extra quotum, onder genoemde voorwaarden, aantrekkelijk voor de eigenaar van een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk.

5.2 Kopen van een schip met volledig quotum

In dit geval wordt er weer van uitgegaan dat een kotterbedrijf wordt gestart met de aankoop van een tweedehands schip (1.800 pk) met bijbehorend quotum (103 ton tong en 301 ton schol). In totaal vergt dit een investering van f 10,8 miljoen waarvoor een lening van f 6,7 miljoen wordt aangehouden. Van deze lening wordt drie vierde afgelost in 8 jaar en een vierde in 10 jaar. Voorts gelden weer dezelfde uitgangspunten als in paragraaf 4.1. Tabel 5.2 toont de netto-kasstroom in 1994 voor een dergelijke "starter".

Tabel 5.2 *Raming van de gemiddelde netto-kasstroom in 1994 bij aankoop van een volledig quotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter (guidens)*

Bruto-besomming	2.722.100
Uitgaafkosten exclusief deellonen	1.153.500
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	715.400
Aflossing en rente	1.085.800
Totale uitgaven	2.954.700
Netto-kasstroom	- 232.600

Tabel 5.2 wijst uit dat de investering in een tweedehands kotter met bijbehorende vangstrechten niet te financieren valt onder de genoemde voorwaarden. In het bijzonder de hoge investering in vangstrechten (f 8,3 miljoen tegen de geldende marktprijzen) is hiervan de oorzaak. Dit maakt duidelijk dat voor bedrijfsopvolging in familieverband de versoepelde fiscale bepalingen, die ook gelden voor bedrijfsovername in de landbouw, essentieel zijn.

6. DE GEKAPITALISEERDE WAARDE VAN INDIVIDUELE TONG- EN SCHOLQUOTA

6.1 Bijkopen van een tong- en scholquotum

Er wordt in dit verband weer van uitgegaan dat de eigenaar van een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk een tong- en scholquotum koopt ter grootte van 6.700 kg tong en 15.200 kg schol met een aankoopwaarde van f 510.800,-. Dit komt neer op f 75,90 per kilogram tong.

Bij het berekenen van de huidige of contante waarde van een produktiemiddel, zoals een quotum, gaat het erom om de toekomstige kasstromen die ermee kunnen worden behaald te ramen en te kapitaliseren met behulp van een interestfactor.

Een grote onzekerheid bij het bepalen van deze huidige waarde (waarde aan het eind van 1994) van het quotum is de gebruiksduur ervan. Het is denkbaar (hoewel niet waarschijnlijk) dat de individuele tong- en scholquota vervallen bij de herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2002. Het andere uiterste is dat deze individuele quota van kracht blijven en hun waarde behouden. In dat geval lijkt het individuele quotum op een produktiefactor als grond in de agrarische sector. De periode waarover de toekomstige kasstromen tot de huidige waarde moeten worden verdisconteerd is dan oneindig. Gezien deze onzekerheid is de huidige waarde berekend op basis van verschillende gebruiksduren van het individuele quotum: 8 jaar, 20 jaar en een oneindige periode. Een periode van 8 jaar is gebaseerd op een eventuele herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2002 en 20 jaar vormt een benadering van de periode dat de kottereigenaar, na aankoop van een quotum, zijn schip blijft exploiteren.

Bij een periode van 20 jaar zijn voorts nog twee uitersten verondersteld: 1) de restwaarde van het quotum is 0 en de restwaarde is gelijk aan de oorspronkelijke aanschafprijs.

De overige veronderstellingen voor het berekenen van de huidige waarde zijn:

- de kasstroom die voortvloeit uit het bijgekochte tong- en scholquotum is voor de gehele periode gelijk aan de gemiddelde kasstroom na belasting van een 1.501-2.000 pk-kotter berekend in paragraaf 5.1;
- er wordt gerekend met een discontovoet van 8% om de toekomstige kasstromen op de huidige basis te brengen; na belasting is deze discontovoet 5,6% ¹⁾. Er wordt hierbij dus van uitgegaan dat de rendementseis voor het eigen vermogen ongeveer gelijk is aan de te betalen rente over

1) De berekening hiervan is weergegeven in het afstudeerverslag "Mogelijkheden om investeringen in tong- en scholquota terug te verdienen" van Gretha Beijert.

het vreemd vermogen. Voor familiebedrijven zoals die in de kottervisserij lijkt een dergelijk relatief lage discontovoet voor het eigen vermogen reëel.

Uit tabel 6.1 blijkt dat een periode van acht jaar te kort is om een tong- en scholquotum terug te verdienen bij de exploitatie van een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk. De gekapitaliseerde waarde is dan lager dan de marktprijs van f 75,90 per kilogram tongquotum. Bij het eventueel afschaffen van de individuele quotering in 2002 zouden min of meer grote verliezen worden geleden door kottereigenaren die quota hebben bijgekocht. In het voorbeeld komt het verlies uit op bijna f 5,- per kilogram tongquotum (de contante waarde bij 8 jaar verminderd met de marktprijs ad f 75,90).

Tabel 6.1 Raming van de contante waarde in 1994 van een bijgekochte hoeveelheid tong- en scholquotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter (guldens per kilogram tongquotum)

Terugverdientijd	Contante waarde
8 jaar	71,10
20 jaar, restwaarde quotum 0	109,50
20 jaar, marktprijs quotum constant	123,60
Eeuwigdurend	151,00

Bij een niveau van de kasstroom uit paragraaf 5.1 vergt het ongeveer 9 jaar voordat de investering in het quotum van f 510.800,- is terugverdiend. Bij een gebruiksduur van het gekochte quotum van 20 jaar of langer kan er dus (aanzienlijk) meer worden terugverdiend dan ervoor betaald is.

6.2 Kopen van een schip met volledig quotum

Wanneer een schip wordt gekocht met volledig quotum zal de toekomstige kasstroom die wordt behaald zowel op het schip als op het quotum betrekking hebben. Bij berekening van de huidige waarde van het quotum moet vastgesteld worden welk gedeelte van de kasstroom aan het quotum kan worden toegeschreven. Als benadering hiervoor is genomen het (bedrijfseconomisch) netto-overschot dat met het schip wordt behaald, zonder afschrijvingskosten op het gekochte quotum. Er wordt hierbij verondersteld dat dit overschot duurzaam is dankzij het individueel quotum, dat een zekere bescherming biedt omdat er geen vrije toetreding meer is in de visserij.

Er wordt weer uitgegaan van een quotum van 103 ton tong en 301 ton schol, gekocht voor bijna f 8.3 miljoen. Per kilogram tongquotum komt dit uit op ongeveer f 80,50. Dit bedrag kan worden vergeleken met de contante waarden in tabel 6.2, die ook zijn uitgedrukt per kilogram tongquotum. Deze

contante waarde is steeds berekend op basis van een rentevoet van 8%. Als gevolg van de hoge fiscale afschrijving en rente op het gekochte quotum ontstaan compensabele verliezen die zo hoog oplopen dat in dit geval geen belasting betaald behoeft te worden. In feite is dit voorbeeld theoretisch omdat de aankoop van een volledig quotum niet te financieren valt, zoals in paragraaf 5.2 is aangegeven. Daarom is in tabel 6.2 ook nog eens de contante waarde van een gemiddeld tong-/scholquotum voor een bestaand bedrijf weergegeven. Het quotum is daarbij om niet verkregen, zo is verondersteld. In dit geval is gerekend met een interestpercentage van 5,6 (8% verminderd met de belastingquote).

De overige veronderstellingen zijn weer dezelfde als genoemd in paragraaf 4.1 en 4.2 met als uitzondering de berekening van het aantal zeedagen. Bij de ramingen in tabel 6.2 is de "LEI-zeedagenformule" gebruikt om het aantal zeedagen te ramen dat nodig is om een bepaalde hoeveelheid tong en schol op te vissen. Het voordeel hiervan is dat meerdere jaren in aanmerking worden genomen bij het vaststellen van de vangbaarheid van tong en schol.

Tabel 6.2 Raming van de contante waarde in 1994 van een gemiddeld tong- en scholquotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter (gulden per kilogram tong-quotum)

Terugverdiertijd	Contante waarde	
	interest	
	8% (startend bedrijf)	5,6% (bestaand bedrijf)
8 jaar	10,10	4,80
20 jaar, restwaarde quotum 0	17,20	9,00
20 jaar, marktprijs quotum constant	34,50	23,80
Eeuwigdurend	23,90	13,50

Vergeleken met de aankoopprijs van het quotum ad f 80,50 per kilogram tong is de huidige waarde in alle gevallen beduidend lager. Dat betekent dat voor een startend bedrijf de investering niet kan worden terugverdiend met de exploitatie van het schip. Overname van een (tweedehands) schip met bijbehorend quotum tegen de geldende marktprijzen is dus niet mogelijk zoals ook al bleek in paragraaf 4.2 en 5.2.

Voor een bestaand bedrijf zijn de terugverdienmogelijkheden gering in verhouding tot de prijs van het quotum. Verkoop van het quotum zou dan voordeliger zijn, ook rekening houdend met de te betalen belasting. De netto-opbrengst zou dan ongeveer f 45,- kunnen bedragen, nog aanzienlijk hoger dan in de gunstigste variant in tabel 6.2: f 23,80 bij een periode van 20 jaar,

waarbij het quotum dan weer net zoveel opbrengt als ervoor is betaald. Kottereigenaren hebben er blijkbaar veel voor over om hun bedrijf te blijven exploiteren. Op basis van gemiddelde cijfers neemt de eigenaar van een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk in feite genoegen met een rente van slechts 1% over het vermogen dat in zijn quotum is besloten.

6.3 Terugverdienperiode

Berekeningen van de huidige of contante waarde als in 6.1 en 6.2 maken het ook mogelijk om een terugverdienperiode vast te stellen. Daarbij wordt dan de periode zodanig gekozen dat de contante waarde gelijk is aan de marktprijs. De investering in het quotum is dan dus precies terugverdiend.

Tabel 6.3 toont deze terugverdienperiode voor enkele pk-groepen op basis van de bedrijfsresultaten in 1993. Voor de kottersector als geheel lag het bedrijfseconomisch netto-resultaat toen ongeveer op de nullijn.

De terugverdienperiode heeft betrekking op een bijgekochte hoeveelheid tong- en scholquotum die voor de afzonderlijke pk-groepen overeenkomt met de gemiddeld in 1992 en 1993 gekochte hoeveelheden. Alleen de variabele kosten zijn in dit geval weer toegerekend aan de extra opbrengst die met de bijgekochte hoeveelheid kan worden behaald.

De uitgangspunten en methoden zijn voorts weer dezelfde als die genoemd in 4.1.

Tabel 6.3 Terugverdienperiode voor een gemiddelde investering in een tong- en scholquotum bij een rentevoet na belasting van 5,6%

Pk-groep	Investering		Terugverdienperiode
	bedrag (gulden)	hoeveelheid (kg) tong-/schol	
Noord			
261- 300	319.400	4.700/ 5.400	15 jaar
1.501-2.000	510.800	6.700/15.200	9 jaar
>2.000	781.200	10.300/23.700	9 jaar
Zuid			
261- 300	343.100	5.300/ 4.000	12 jaar
1.501-2.000	481.900	6.600/12.700	9 jaar
>2.000	757.600	10.400/18.900	10 jaar

Voor de 300 pk-kotters vergt het een tamelijk lange periode voordat de investeringen in het tong- en scholquotum worden terugverdiend. Voor de grotere kotters zal, uitgaande van het jaar 1994, deze investering toch ook nog

niet terug verdiend zijn voor 2002, wanneer het visserijbeleid herzien zou kunnen worden.

Er valt een vergelijking te maken tussen de investeringen in visquota en die in melkquota. Ook in de melkveehouderij worden quota bijgekocht om de bestaande capaciteit (stal, koeien) beter te benutten. De quotumprijs is hoog: f 4,- à f 4,50 per kilogram melk, hetgeen neerkomt op vijf- à zesmaal de melkprijs die de boer ontvangt. Dat wijkt niet veel af van de verhouding tussen de quotumprijs voor tong (\pm f 60,- in 1993/1994) en de afslagprijs ervan. Berekeningen van het LEI-DLO hebben uitgewezen dat een investering in een melkquotum in 9 à 10 jaar kan worden terugverdiend. Dat komt dus ongeveer overeen met de terugverdientijd voor bijgekochte tong-/scholquota voor de grotere kotters.

7. EFFECTEN VAN QUOTADALINGEN

7.1 Algemeen

Bij het ramen van investeringen in quota en van de opbrengsten die ermee kunnen worden behaald (hoofdstukken 4 en 5) is uitgegaan van het niveau van de quota in 1993 en 1994. In 1995 werden de quota voor tong en schol verlaagd met respectievelijk 6 en 27,7%. In paragraaf 7.2 wordt nagegaan wat de effecten van deze quotaverlagingen, en ook van de toename van het kabeljauw quotum, zijn op de rentabiliteit en financieringsmogelijkheden van de aangekochte quota. Dit is weer gedaan aan de hand van gemiddelde cijfers voor een kottter in de categorie 1.501-2.000 pk.

Voorts is ook nog geanalyseerd wat de invloed is van de lagere olieprijs in 1995. In het eerste kwartaal van dat jaar was deze prijs gedaald tot circa 24 cent per liter, terwijl de prijs in 1993 en 1994 ongeveer 29 cent per liter bedroeg.

7.2 Effecten op de rentabiliteit en financiering

Bijgekocht quotum

Er wordt weer uitgegaan van een kotttereigenaar die in 1993 een tong- en scholquotum heeft bijgekocht ter grootte van 6.700 kg tong en 15.200 kg schol. Bij het quotumniveau van 1995 wordt dit 6.300 kg tong en circa 11.000 kg schol. Tabel 7.1 geeft het bedrijfseconomisch netto-resultaat van dit quotum weer op basis van het quotumniveau in 1994 en 1995. Daarbij is verondersteld dat het quotum volledig wordtolgevist.

De overige veronderstellingen zijn:

- de prijzen stijgen niet door de quotaverlagingen maar blijven op het niveau van 1994;
- het aantal zeedagen om de lagere quota op te vissen blijft ongeveer gelijk als in 1994;
- de prijs van de gasolie is voor 1995 gelijk gehouden aan 1994 (29 cent per liter) om alleen het effect van de quotadalingen te kunnen weergeven;
- voorts dezelfde als genoemd in paragraaf 4.1 en 4.2.

De lagere quota leiden in dit voorbeeld tot een daling van de besomming met 15% in 1995 terwijl de kosten met ongeveer 7% dalen, vooral als gevolg van de lagere deellonen. In werkelijkheid werd het scholquotum nietolgevist in 1994; het gemiddelde netto-resultaat bij het quotumniveau van 1995 geeft dan ook beter de uitkomst in 1994 weer.

In het eerste kwartaal van 1995 lag de olieprijs ongeveer 5 cent per liter onder het niveau van 1994. Bij het voortduren van dit lage olieprijsniveau zou het netto-resultaat ongeveer f 3.300,- hoger uitkomen en stijgen tot - 24.600.

In tabel 7.2 is het netto-resultaat uit tabel 7.1 vervangen door de netto-kasstroom. Daarmee wordt de situatie op basis van de financiering van het quotum weergegeven. Afschrijvings- en rentekosten zijn dan vervangen door de aflossing aan de bank en de betaalde rente.

Tabel 7.1 Raming van het netto-resultaat van een quotum, bijgekocht in 1993 voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk

	Quotaniveau	
	1994	1995
Bruto-besomming	161.000	136.900
Uitgaafkosten exclusief deellonen	51.800	45.900
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	42.600	35.900
Afschrijving en rente	83.000	83.000
Totale kosten	177.400	164.800
Netto-resultaat	-16.400	-27.900

De hogere netto-kasstroom na belasting in tabel 7.2 ontstaat door het belastingvoordeel dat het kopen van een quotum met zich meebrengt. Fiscaal kan het gekochte quotum worden afgeschreven in 5 jaar en dit belastingvoordeel is in tabel 7.2 toegerekend aan het gekochte quotum.

Tabel 7.2 Raming van de netto-kasstroom van een quotum, bijgekocht in 1993 voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk

	Quotaniveau	
	1994	1995
Bruto-kasstroom	66.600	55.100
Aflossing en rente	51.300	51.300
Netto-kasstroom	15.300	3.800
Idem, na belasting	38.300	31.700

Tabel 7.2 maakt duidelijk dat dit belastingvoordeel een doorslaggevende rol kan spelen bij de financiering van een aan te kopen quotum.

Volledig quotum

Uit paragraaf 4.2 blijkt dat het kopen van een volledig quotum tegen de geldende marktprijs (bijna f 8,3 miljoen) niet te financieren valt. Het heeft dan ook geen zin om in dit verband effecten van quotaverlagingen voor een dergelijke situatie weer te geven. Daarom wordt in dit verband uitgegaan van een bestaand bedrijf dat reeds in het bezit is van een tong- en scholquotum ter grootte van het gemiddelde voor de categorie 1.501-2.000 pk (103 ton tong en 301 ton schol). Tabel 7.3 laat nu zien wat de effecten zijn van de quotaverlagingen in 1995, waarbij is verondersteld dat de quota in 1994 volledig werden opgevist. Het effect van een lagere olieprijs blijkt uit de laatste kolom in deze tabel, waarin is gerekend met een vijf cent lagere prijs, overeenkomstig het prijsniveau in het eerste kwartaal van 1995.

De overige veronderstellingen zijn:

- het prijsniveau voor tong en schol is in 1995 gelijk aan dat van 1994;
- de inzet in zeedagen is voor het quotaniveau van 1994 gebaseerd op de "LEI-zeedagenformule";
- voor het quotaniveau van 1995 is rekening gehouden met een slechtere vangbaarheid van de vis en daarom is het aantal zeedagen ongeveer gelijk gehouden aan het werkelijk aantal voor de groep 1.501-2.000 pk in 1994;
- voorts dezelfde als die in paragraaf 4.1 en 4.2.

Tabel 7.3 *Raming van het netto-resultaat op basis van een gemiddeld tong- en scholquotum voor een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk*

	Quotaniveau		
	1994	1995 olieprijs	
		29 ct	24 ct
Bruto-besomming	2.722.100	2.292.600	2.292.600
Uitgaafkosten exclusief deellonen	1.153.500	1.158.700	1.076.800
Deellonen, inclusief schipper-eigenaar	715.400	566.200	594.600
Afschrijving en rente	672.400	672.400	672.400
Totale kosten	2.541.300	2.397.300	2.343.800
Netto-resultaat	180.800	-104.700	-51.200

Tabel 7.3 maakt duidelijk dat quotaverlagingen, zoals die voor tong en schol in 1995, nogal ingrijpende effecten kunnen hebben op de rentabiliteit van de kotters. De besomming daalt in het voorbeeld met 16% en de kosten met 6%. Omdat ervan is uitgegaan dat de vis moeilijker vangbaar is, zijn naar verhouding meer dagen nodig waardoor de kostendaling achterblijft bij de opbrengstdaling. Het netto-tekort dat in 1995 ontstaat ligt op hetzelfde niveau als in 1993 voor de pk-groep 1.501-2.000 pk. Doordat de verplichtingen aan de bank, aflossing en rente, gemiddeld niet zoveel lager liggen dan de bedrijfs-economische afschrijving en rente zal de situatie op kasbasis in 1995 moeilijk zijn voor veel grotere kotters. Dat betekent een voortzetting van de ontwikkeling in 1994 omdat toen de besomming lager was dan de min of meer theoretische besomming voor dat jaar in tabel 7.4. Het laag blijven van de olieprijs in 1995 kan op jaarbasis de kasstroom met zo'n f 50.000,- verbeteren, wat financiële problemen voor eigenaren van deze kotters zou kunnen voorkomen of verlichten.

7.3 Effecten op de gekapitaliseerde waarde

Bijgekocht quotum

In paragraaf 6.1 is de huidige of contante waarde geraamd van een hoeveelheid van 6.700 kg tong en 15.200 kg schol, aangekocht door de eigenaar van een kotter in de categorie 1.501-2.000 pk in 1993. Door de quotaverlagingen in 1995 zal hiermee 6.300 kg tong en ongeveer 11.000 kg schol mogen worden gevangen. De bijdrage aan het bedrijfsresultaat zal dus lager zijn waardoor ook de contante waarde van dit gekochte quotum zal dalen (tabel 7.4). Er is verondersteld dat de lager quota blijvend zijn om het effect van de verlaging te meten. De contante waarde is steeds geraamd na aftrek van de verschuldigde inkomstenbelasting.

De veronderstellingen die aan dit voorbeeld ten grondslag liggen zijn vermeld in paragraaf 6.1.

Tabel 7.4 Raming van de contante waarde in 1995 van een bijgekochte hoeveelheid tong- en scholquotum voor een 1.501-2.000 pk-kotter (guldens per kilogram tongquotum)

Terugverdiëntijd	Contante waarde bij quotaniveau	
	1994	1995
8 jaar	71,10	69,10
20 jaar, restwaarde quotum 0	109,50	104,10
20 jaar, marktprijs quotum constant	123,60	119,10
Eeuwigdurend	151,00	142,00

Een blijvend lagere olieprijs (niet 29 cent maar 24 cent/liter) heeft natuurlijk een positief effect op de contante waarde; bij een periode van 20 jaar ongeveer f 3,75 per kilogram tongquotum. Het lijkt echter niet erg realistisch om uit te gaan van een dergelijk laag olieprijsniveau.

Volledig quotum

Tabel 7.3 laat zien dat de quotaverlagingen in 1995 een positief netto-resultaat kunnen doen omslaan in een netto-verlies wanneer wordt uitgegaan van een gemiddeld tong-/scholquotum. Het quotum heeft dan in feite geen waarde bij de veronderstelling dat het netto-overschot de opbrengst voor het quotum is. De besomming die met een gemiddeld quotum wordt behaald is dan geheel nodig voor het dekken van de kosten van het schip; dan is er nog een tekort voor een doorsnee kotter in de categorie 1.501-2.000 pk, zodat er niets extra's voor het quotum is.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Effect van quota-aankopen op netto-resultaat en netto-kasstroom

In de hoofdstukken 4 en 5 werd steeds uitgegaan van de gemiddelde cijfers van een 1.501-2.000 pk-kotter voor het ramen van effecten van quota-aankopen op het netto-resultaat en de netto-kasstroom. In de volgende tabellen wordt ook voor de andere pk-groepen het netto-resultaat en de netto-kasstroom weergegeven vóór en na het bijkopen van een tong- en scholquotum. De uitgangspunten voor deze berekeningen zijn opgenomen in paragraaf 4.1; de quotahoeveelheden die gemiddeld zijn bijgekocht per pk-groep zijn vermeld in tabel 6.3.

De negatieve netto-resultaten in tabel 1 worden vooral veroorzaakt door de afschrijving (in 8 jaar) op het gekochte quotum.

Tabel 1 Raming van het gemiddeld netto-resultaat per pk-groep in 1994 voor bijgekochte tong-/scholquota (gulden)

Pk-groep	Gemiddeld 1993 vóór koop quotum (1)	Inclusief bijgekocht quotum (2)	Bijgekocht quotum (1-2)
Noord			
261- 300	-14.600	-27.600	-13.000
1.501-2.000	-74.500	-90.900	-16.400
>2.000	7.300	-10.400	-17.700
Zuid			
261- 300	40.700	32.800	-7.900
1.501-2.000	18.800	12.300	-6.500
>2.000	202.200	184.900	-17.300

Tabel 2 Raming van de gemiddelde netto-kasstroom per pk-groep in 1994 voor bijgekochte tong-/scholquota (gulden)

Pk-groep	Gemiddeld 1993 vóór koop quotum (1)	Inclusief bijgekocht quotum (2)	Bijgekocht quotum (1-2)
Noord			
261- 300	-31.600	-24.900	6.700
1.501-2.000	7.100	22.400	15.300
>2.000	233.500	264.200	30.700
Zuid			
261- 300	-28.500	-15.100	13.400
1.501-2.000	20.400	43.800	23.400
>2.000	308.700	338.900	30.200

Bijlage 2 Aanverwante literatuur

G. Beijert (1995)

Mogelijkheden om investeringen in tong- en scholquota terug te verdienen; stageverslag ten behoeve van de Hogeschool Alkmaar, 50 p.

H. Harmsma (1993)

Effects of Property rights on the Structure of the Fishing Industry; OECD Documents "the Use of Individual Quotas in Fisheries Management"

W.P. Davidse (1989)

De financiële positie van bedrijven in de kottervisserij; Periodieke Rapportage 27-86/87 LEI-DLO

W. Smit et al. (1994)

Visserij in Cijfers 1993; Periodieke Rapportage 31-93, LEI-DLO

C.H.G. Daatselaar et al. (1995)

Milkquotation in Agriculture; interne notitie LEI-DLO